

USTAWA

z dnia 2008 r.

o Narodowym Centrum Nauki

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Tworzy się Narodowe Centrum Nauki, zwane dalej „Centrum”.

2. Centrum jest państwową osobą prawną powołaną do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych.

3. Siedzibą Centrum jest miasto stołeczne Warszawa.

4. Centrum działa na podstawie ustawy oraz statutu.

5. Minister właściwy do spraw nauki, w drodze rozporządzenia, nadaje Centrum statut, który określa szczegółowy zakres zadań i tryb pracy organów Centrum, mając na względzie sprawne wykonywanie zadań przez Centrum.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) badaniach podstawowych – należy przez to rozumieć oryginalne prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy naukowej bez konieczności bezpośredniego zastosowania w praktyce;
- 2) projektach badawczych – należy przez to rozumieć przedsięwzięcie mające na celu wykonanie w określonym czasie badań podstawowych o tematyce określonej przez wnioskodawcę, realizowane na podstawie umowy o finansowanie projektu zawieranej między wykonawcami projektu a Centrum;
- 3) Ministrze – należy przez to rozumieć ministra właściwego do spraw nauki.

Rozdział 2

Organy i organizacja Centrum

Art. 3. Organami Centrum są:

- 1) Dyrektor Centrum, zwany dalej „Dyrektorem”;
- 2) Rada Centrum, zwana dalej „Radą”.

Art. 4. 1. W celu wskazania kandydatów na członków Rady, Minister powołuje na okres 4 lat Międzynarodowy Zespół Identyfikujący Członków Rady, zwany dalej Zespołem Identyfikującym.

2. Zespół Identyfikujący składa się z przewodniczącego i 4 członków.

3. Zespół Identyfikujący stanowią osoby:

- 1) o uznanym światowym dorobku naukowym;
- 2) cieszące się nieposzlakowaną opinią;
- 3) aktywne zawodowo i prowadzące badania naukowe;
- 4) nie pozostające w związku małżeńskim; w bliskim pokrewieństwie lub innej zależności faktycznej lub prawnej z członkami Rady, Zespołu Ekspertów, z Dyrektorem lub z Koordynatorami Dyscyplin zatrudnionymi w Centrum.

4. W skład Zespołu Identyfikującego wchodzi osoby reprezentujące różne obszary nauki i reprezentujące różne środowiska naukowe.

5. Obsługę Zespołu Identyfikującego zapewnia Centrum.

Art. 5. 1. Przewodniczący oraz członkowie Zespołu Identyfikującego nie otrzymują wynagrodzenia za udział w pracach zespołu.

2. Zamiejscowi członkowie Zespołu Identyfikującego otrzymują zwrot kosztów podróży i zakwaterowania na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.¹).

Art. 6. 1. Zespół Identyfikujący sporządza listę kandydatów na członków Rady kierując się:

- 1) dorobkiem naukowym kandydata i jego bieżącą aktywnością naukową;
- 2) zasadami zapewnienia zrównoważonej reprezentacji różnych dziedzin naukowych, w ramach których kandydaci posiadają doświadczenie;
- 3) zasadami zapewnienia zrównoważonej reprezentacji różnych środowisk naukowych, przy uwzględnieniu ich geograficznego rozmieszczenia.

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, ¹ poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239 i Nr 181, poz. 1288.

2. Zespół Identyfikujący przekazuje Ministrowi listę, o której mowa w ust. 1, w terminie dwóch miesięcy przed upływem kadencji członków Rady.

3. W przypadku niepowołania przez Ministra kandydata na członka Rady, Zespół Identyfikujący przedstawia Ministrowi nową kandydaturę.

Art. 7. 1. W skład Rady wchodzi 21 członków powoływanych przez Ministra spośród kandydatów wskazanych przez Zespół Identyfikujący Członków Rady, o którym mowa w art. 4 ust. 1.

2. Kadencja członka Rady trwa 4 lata licząc od dnia powołania.

3. Ta sama osoba może pełnić funkcję członka Rady nie dłużej niż przez 2 kolejne kadencje.

4. Członkiem Rady może być wyłącznie osoba, która:

- 1) korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) cieszy się nieposzlakowaną opinią;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;

4) nie jest w związku małżeńskim; w bliskim pokrewieństwie lub innej zależności faktycznej lub prawnej z członkami Zespołu Identyfikującego, Zespołu Ekspertów, z Dyrektorem lub z Koordynatorami Dyscyplin zatrudnionymi w Centrum.

5. Członkostwa w Radzie nie można łączyć z członkostwem w Zespole Identyfikującym Członków Rady lub w Radzie Nauki, o której mowa w przepisach ustawy z dnia o zasadach finansowania nauki oraz w organach Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, o którym mowa w ustawie z r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

6. Członkiem Rady nie może być także osoba pełniąca funkcję:

- 1) rektora, prorektora lub kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni;
- 2) dyrektora instytutu naukowego lub pomocniczej jednostki naukowej Polskiej Akademii Nauk lub instytutu badawczego;
- 3) prezesa lub wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności;
- 4) przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Rady Głównej Instytutów Badawczych.

Art. 8. 1. Mandat członka Rady wygasa w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) złożenia rezygnacji;
- 3) zaprzestania spełniania choćby jednego z wymagań określonych w art. 7 ust. 4;
- 4) nieuczestniczenia w pracach Rady przez okres dłuższy niż 6 miesięcy;
- 5) objęcia funkcji, o której mowa w art. 7 ust. 5 i 6;
- 6) rażącego naruszenia zasad etyki naukowej.

2. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady przed upływem kadencji, w jego miejsce powoływana jest inna osoba wskazana przez Zespół Identyfikujący na okres do końca kadencji osoby, której mandat wygaś.

Art. 9. Pracami Rady kieruje Przewodniczący wybierany przez Radę spośród jej członków na czas trwania jego mandatu jako członka Rady.

Art. 10. Do Przewodniczącego i członków Rady art. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 11. 1. Dyrektora powołuje i odwołuje Przewodniczący Rady. Przewodniczący Rady wykonuje czynności z zakresu prawa pracy wobec Dyrektora.

2. Wyboru kandydata na Dyrektora dokonuje Rada w drodze otwartego międzynarodowego konkursu.

3. W przypadku niepowołania Dyrektora przez Przewodniczącego Rady, Rada przeprowadza nowy konkurs na stanowisko Dyrektora.

4. Kandydatem na Dyrektora może być wyłącznie osoba, która:

- 1) korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) cieszy się nieposzlakowaną opinią;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada co najmniej 5-letnie doświadczenie kierownicze w sektorze naukowym lub badawczo-rozwojowym;
- 5) posiada przynajmniej stopień naukowy doktora;
- 6) posiada znajomość języka angielskiego w stopniu pozwalającym na swobodne porozumiewanie się;

5. Kandydat na stanowisko Dyrektora nie ma obowiązku posiadania obywatelstwa polskiego.

Art. 12. 1. Kadencja Dyrektora trwa 4 lata.

2. Ta sama osoba może pełnić funkcję Dyrektora nie dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.

Art. 13. Rada określa regulamin i tryb przeprowadzenia konkursu na stanowisko Dyrektora oraz Koordynatorów oraz skład komisji konkursowej.

Art. 14. 1. Dyrektor, na podstawie wyników otwartego konkursu, wskazuje Przewodniczącemu Rady kandydatów na swoich zastępców.

2. Do kandydatów na zastępcę Dyrektora mają zastosowanie kryteria określone w art. 11 ust. 4. z wyłączeniem pkt 5 oraz ust. 5.

3. Przewodniczący Rady powołuje nie więcej niż 2 zastępców Dyrektora.

4. W przypadku niepowołania zastępców Dyrektora konkurs, o którym mowa w ust. 1 jest powtarzany.

Art. 15. 1. Do powołania Dyrektora, jego zastępców, Koordynatorów Dyscyplin oraz kierowników komórek organizacyjnych Centrum i ich zastępców nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1217, z późn. zm.²).

Art. 16. Dyrektor i jego zastępcy pełnią obowiązki do dnia powołania następców.

Art. 17. 1. Przewodniczący Rady odwołuje Dyrektora w przypadku:

- 1) złożenia rezygnacji;
- 2) utraty zdolności do pełnienia powierzonych mu obowiązków na skutek długotrwałej choroby, trwającej co najmniej 6 miesięcy;
- 3) zaprzestania spełniania któregośkolwiek z wymagań określonych w art. 11 ust. 4 pkt 1 -3;
- 4) rażącego naruszenia prawa;
- 5) działania niezgodnego z zasadami rzetelności i gospodarności, a także rażącego naruszenia zasad etyki naukowej;

² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 96, Nr 50, poz. 331, Nr 99, poz. 660 i Nr 123, poz. 847.

- 6) niezatwierdzenia sprawozdania finansowego lub jego nieprzedstawienia w terminie określonym w art. 26 ust. 6.

2. W przypadku odwołania Dyrektora, zastępcy Dyrektora podają się do dymisji.

Art. 18. Przewodniczący Rady odwołuje zastępcę Dyrektora w przypadkach określonych w art. 17 ust. 1 pkt 1-5.

Art. 19. 1. Dyrektor, na wniosek Rady, powołuje Zespoły Ekspertów o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 4) do sporządzania ocen oraz rankingu złożonych na konkurs wniosków.

2. Członkowie Zespołów Ekspertów za udział w pracach zespołu otrzymują wynagrodzenie określone przez Dyrektora.

3. Do członków Zespołów Ekspertów art. 5 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 20. 1. Koordynator Dyscyplin odpowiada za organizację prac i przeprowadzenie konkursów w jednej lub w grupach kilku dyscyplin naukowych.

2. Koordynatorzy Dyscyplin zatrudniani przez Dyrektora są na podstawie umowy o pracę na czas określony.

3. Do Kandydatów na Koordynatorów Dyscyplin stosuje się przepisy art. 11 ust. 4 pkt. 1-3 oraz 5 i 6.

4. Zatrudnienia na stanowisku Koordynatora nie łączy się z zatrudnieniem w jednostce naukowej.

Rozdział 3

Zadania Centrum i ich realizacja

Art. 21. 1. Do zadań Centrum należy:

- 1) finansowanie badań podstawowych w formie projektów badawczych, w tym ogłaszanie konkursów;
- 2) finansowanie aparatury naukowo-badawczej;
- 3) monitorowanie realizacji projektów badawczych;
- 4) współpraca międzynarodowa w ramach finansowania działalności dotyczącej badań podstawowych, w tym finansowanie projektów badawczych realizowanych w ramach programów lub inicjatyw międzynarodowych, ogłaszanych we współpracy dwu- lub wielostronnej lub projektów realizowanych przy wykorzystaniu przez polskie zespoły badawcze wielkich międzynarodowych urzędów badawczych, niepodlegających współfinansowaniu z zagranicznych środków finansowych;

- 5) wspieranie rozwoju osób rozpoczynających karierę naukową w formie przygotowywania i przeprowadzenia specjalnych konkursów na finansowanie projektów badawczych, mających za zadanie stworzenie unikatowego warsztatu naukowego wraz z aparaturą lub nowego zespołu naukowego,
- 6) finansowanie stypendiów doktorskich i staży podoktorskich;
- 7) upowszechnianie w środowisku naukowym informacji o ogłoszonych przez Centrum konkursach;
- 8) wykonywanie innych zadań zleconych przez Ministra ważnych dla rozwoju badań podstawowych;
- 9) inspirowanie i monitorowanie finansowania badań podstawowych ze środków pochodzących spoza budżetu państwa.

2. Przy realizacji zadań, o których mowa w ust. 1 Centrum może współpracować z podmiotami krajowymi i zagranicznymi.

3. Centrum przeznacza nie mniej niż 15% środków pozostających w jego dyspozycji na wsparcie osób rozpoczynających samodzielną karierę naukową.

4. W porozumieniu z Ministrem Centrum może zlecać zadania w zakresie wspierania badań podstawowych podmiotom działającym na rzecz rozwoju nauki.

5. Przy realizacji zadań, o których mowa w ust.1 Centrum może koordynować działania innych podmiotów krajowych i zagranicznych.

Art. 22. 1. Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenia Rady w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na 2 miesiące.

2. Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenie z własnej inicjatywy, na wniosek Dyrektora lub co najmniej 12 członków Rady, w terminie 2 tygodni od dnia otrzymania wniosku.

3. Z posiedzeń Rady sporządza się protokół zawierający w szczególności listę uczestników posiedzenia oraz przebieg obrad, treść uchwał i liczbę oddanych głosów.

4. Kopia protokołu zatwierdzonego przez Przewodniczącego Rady przedstawiana jest do wiadomości Ministra na jego wniosek.

5. Rada wydaje opinie w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Rady.

6. Projekty opinii przygotowują Zespoły Rady, powołane przez Przewodniczącego Rady spośród jej członków .

7. Zespoły Rady mogą zasięgać opinii ekspertów zewnętrznych.

8. Szczegółowy tryb działania Rady, wyboru Przewodniczącego Rady oraz powołania Zespołów Rady określa regulamin ustanowiony przez Radę.

Art. 23. Do zadań Rady należy w szczególności:

- 1) określenie maksymalnie do 30 dyscyplin lub grup dyscyplin w ramach których będą ogłaszane i przeprowadzane konkursy na projekty badawcze;
- 2) opracowanie priorytetowych obszarów w dziedzinie badań podstawowych zgodnych ze strategią rozwoju kraju;
- 3) ustalanie wysokości strumieni finansowych przeznaczonych na poszczególne dyscypliny lub grupy dyscyplin, odpowiednio do poziomu naukowego reprezentowanego przez daną dyscyplinę lub grupę dyscyplin według ogólnie przyjętych w świecie mierników oceny badań;
- 4) ustalenie specjalnych strumieni finansowania badań w celu zapewnienia koniecznego rozwoju odpowiednich dyscyplin naukowych, uzasadnionych ważnym interesem narodowym;
- 5) określanie tematów programów badawczych i innych programów finansowanych i przeprowadzanych w drodze konkursów oraz trybu ich przeprowadzenia;
- 6) ocena merytoryczna wykonania zadań realizowanych przez Dyrektora, jego zastępców oraz Koordynatorów Dyscyplin;
- 7) powołanie Zespołu Ekspertów odpowiedzialnych za ocenę wniosków konkursowych dla każdej z grup dyscyplin;
- 8) powołanie Komisji Odwoławczej do rozpatrywania odwołań wnioskodawców od decyzji Dyrektora Centrum, w sprawach określonych w art. 26 ust. 1;
- 9) powołanie zewnętrznego audytora do oceny pracy Zespołów Ekspertów lub Koordynatorów Dyscyplin, na wniosek Dyrektora;
- 10) wyrażanie zgody na rozporządzenie majątkiem Centrum powyżej wartości określonej w statucie;
- 11) zatwierdzanie rocznych planów i sprawozdań, o których mowa w art. 26 ust. 5;
- 12) wybór Koordynatorów Dyscyplin na podstawie przeprowadzonego konkursu.

Art. 24. Rada określi szczegółowy regulamin przyznawania środków na realizację zadań finansowanych przez Centrum przy szczególnym uwzględnieniu zasad przejrzystości procedur konkursowych oraz procedur wyłaniania ekspertów.

Art. 25. 1. Wynagrodzenie Dyrektora i jego zastępców ustala Przewodniczący Rady.

2. Dyrektor ustala regulamin wynagradzania pracowników Centrum, mając na uwadze zakres wykonywanych zadań i kwalifikacje niezbędne do ich wykonywania. Regulamin zatwierdza Minister.

Art. 26. 1. Dyrektor kieruje działalnością Centrum, jest odpowiedzialny za prawidłowość i sprawność realizacji wszystkich zadań Centrum, reprezentuje je na zewnątrz, w szczególności podejmuje decyzje w sprawach wynikających z zadań realizowanych przez Centrum.

2. Dyrektor jest odpowiedzialny za gospodarkę finansową Centrum oraz za zarządzanie i gospodarowanie majątkiem Centrum.

3. Dyrektor jest uprawniony do samodzielnego dokonywania czynności prawnych w imieniu Centrum.

4. Dyrektor zatwierdza decyzje Koordynatora Dyscypliny w sprawie ostatecznego kształtu list rankingowych proponowanych przez Zespół Ekspertów i zawiera umowy o finansowanie projektów badawczych.

5. Dyrektor przygotowuje i przedstawia Radzie do zatwierdzenia:

- 1) projekt rocznego planu działalności Centrum;
- 2) projekt rocznego planu finansowego Centrum;
- 3) roczne sprawozdanie z działalności Centrum;
- 4) roczne sprawozdanie finansowe Centrum.

6. W terminie do dnia 31 marca każdego roku Dyrektor przedstawia Ministrowi do wiadomości roczne sprawozdanie z realizacji strategii Centrum, obejmujące w szczególności informacje o stopniu realizacji poszczególnych zadań Centrum. Do sprawozdania dołącza się uchwałę Rady.

7. W terminie, o którym mowa w ust. 6 Dyrektor przedstawia Ministrowi do wiadomości sprawozdanie z działalności oraz sprawozdanie finansowe, obejmujące w szczególności informacje o stopniu wykorzystania środków przeznaczonych na finansowanie poszczególnych zadań Centrum, wraz z uchwałą Rady, określoną w art. 23 pkt. 11 oraz opinią biegłego rewidenta, o którym mowa w art. 42 ust. 1.

8. Dyrektor przedstawia do wiadomości publicznej, zatwierdzony przez Radę projekt rocznego planu działalności Centrum oraz projekt rocznego planu finansowego Centrum.

9. Dyrektor przedstawia Radzie informacje kwartalne o zakresie wykonanych zadań i wydatkowanych na ten cel środków.

10. Dyrektor powołuje w sytuacjach szczególnych, wątpliwych do rozstrzygnięcia, międzynarodowych ekspertów w celu sporządzenia rzetelnej, merytorycznej ekspertyzy.

11. Eksperci, o których mowa w ust. 10, mogą być stali, doraźni lub instytucjonalni.

Art. 27. 1. Do zadań Koordynatorów Dyscyplin należy w szczególności:

- 1) organizowanie konkursów, w ramach programów badawczych i innych programów określonych przez Radę;
- 2) organizowanie prac zespołów ekspertów powołanych do oceny wniosków zgłoszonych do konkursu;
- 3) upowszechnianie informacji w środowisku akademickim o realizowanych konkursach;
- 4) monitorowanie przebiegu konkursów i prawidłowości zgłoszonych wniosków;
- 5) ocena rzetelności i bezstronności przygotowanych przez ekspertów opinii;
- 6) przedkładanie do zatwierdzenia Dyrektorowi Centrum list rankingowych przygotowanych przez zespoły ekspertów;
- 7) realizacja innych zadań zleconych przez Dyrektora Centrum.

2. W sytuacji dokonania jakichkolwiek zmian decyzją Koordynatora w kolejności projektów zaproponowanej przez zespół ekspertów na liści rankingowej Koordynator dyscypliny przedkłada Dyrektorowi Centrum do zatwierdzenia zmienioną listę rankingową wraz z pisemnym uzasadnieniem.

Rozdział 4

Tryb realizacji zadań Centrum

Art. 28. 1. Wybór projektów badawczych przeznaczonych do finansowania przez Centrum następuje w trybie konkursowym.

2. Konkursy na realizację projektów badawczych ogłasza Koordynator zgodnie z tematyką i trybem ich przeprowadzenia określonymi przez Radę.

3. Tryb przeprowadzania konkursów, w tym kryteria oceny oraz kwota środków przeznaczonych na sfinansowanie projektów, są ogłaszane publicznie, co najmniej 3 miesiące przed terminem złożenia wniosków.

4. Ogłoszenia o konkursach, o których mowa w ust. 2, zamieszcza się w co najmniej jednym tygodniku i trzech dziennikach o zasięgu ogólnopolskim, na stronie internetowej Centrum w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej urzędu obsługującego Ministra w Biuletynie Informacji Publicznej, udostępnia w siedzibie Centrum oraz w siedzibie Ministra.

5. Koordynator odpowiada za sprawne przeprowadzenie konkursów, o których mowa w ust. 2, w tym w szczególności za zapewnienie właściwego, bezstronnego i rzetelnego przebiegu procedury konkursowej.

6. Wnioski składane są w języku polskim lub w języku angielskim. Rada może wskazać dziedziny lub dyscypliny nauki, dla których wnioski składane są tylko w języku polskim.

7. Koordynator, na podstawie list rankingowych, sporządzonych przez zespół ekspertów określa środki finansowe przeznaczone do realizacji określonego projektu badawczego.

8. Szczegółowe obowiązki związane z oceną wniosku oraz warunki dokonania oceny przez eksperta, w tym jego wynagrodzenie, określa Dyrektor na wniosek Koordynatora.

9. Koordynator w Biuletynie Informacji Publicznej Centrum zamieszcza informacje o wnioskach złożonych na konkursy i ich wynikach zawierające:

- 1) tytuły wniosków złożonych na ogłoszone konkursy;
- 2) imię i nazwisko kierownika projektu oraz nazwy jednostek naukowych będących wnioskodawcami;
- 3) uzyskaną w wyniku procedury konkursowej pozycję na liście rankingowej projektów skierowanych do finansowania;
- 4) wysokość środków finansowych proponowanych do przyznania przez Koordynatorów Dyscyplin i przyznanych przez Dyrektora.

Art. 29. 1. Przy ocenie wniosków składanych na konkursy, uwzględnia się w szczególności:

- 1) poziom naukowy badań lub zadań przewidzianych do realizacji;
- 2) nowatorski charakter problemu naukowego, którego rozwiązanie jest proponowane;

- 3) kompetencje naukowe zespołu wykonawców, z uwzględnieniem możliwości ich uzyskania w przypadku osób rozpoczynających samodzielną pracę badawczą;
- 4) zasadność planowanych kosztów w stosunku do przedmiotu i zakresu badań;
- 5) wpływ realizacji projektu na rozwój dyscypliny naukowej;
- 6) ocenę wykonania przez wnioskodawcę uprzednio finansowanych projektów badawczych.

2. Rada może określić w warunkach konkursu dodatkowe kryteria oceny, niż te o których mowa w ust. 1.

Art. 30. 1. W przypadku naruszenia procedury konkursowej lub innych naruszeń formalno-prawnych wnioskodawcom projektów przysługuje, w terminie 14 dni od dnia uzyskania informacji o wynikach konkursu, prawo odwołania się do Komisji Odwoławczej Rady.

2. Komisja Odwoławcza Rady podejmuje ostateczną decyzję o przyznaniu środków finansowych na realizację projektu, nie później niż w ciągu 3 miesięcy od złożenia odwołania.

3. Na decyzję Komisji Odwoławczej Rady przysługuje skarga do sądu administracyjnego w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.³)

4. Skarga, o której mowa w ust. 2, nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Art. 31. 1. Ekspert wyłącza się z opiniowania wniosków, w sytuacji stwierdzenia zagrożenia potencjalnym konfliktem interesów, a w szczególności pozostawania z wnioskodawcą w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do II stopnia włącznie, opieki lub kurateli bądź występowania innej zależności faktycznej lub prawnej.

2. Koordynator wyłącza z urzędu eksperta z postępowania w sprawie oceny wniosków w sytuacji uzasadnionego podejrzenia stronniczego działania, stwierdzonego również na podstawie okoliczności określonych w ust. 1.

3. Opinia przygotowana przez eksperta w sytuacji występowania okoliczności określonych w ust. 1, jest nieważna z chwilą potwierdzenia wiadomości o ich występowaniu.

³ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153 poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692 oraz z 2005 r. Nr 78, poz. 682, Nr 181, poz. 1524 i Nr 64, poz. 565.

4. Art. 31 ust. 1-3 stosuje się w do koordynatora przy podejmowaniu przez niego decyzji na podstawie art. 27 ust. 2. Wyłączenia Koordynatora z urzędu dokonuje Dyrektor Centrum.

Art. 32. 1. W konkursie na realizację projektu badawczego mogą brać udział jednostki w rozumieniu ustawy z dnia o zasadach finansowania nauki.

2. Krajowe i zagraniczne jednostki organizacyjne inne niż wymienione w ust. 1 mogą uczestniczyć w realizacji projektów badawczych tylko we współpracy z jednostkami wymienionymi w ust. 1.

3. Jednostki, o których mowa w ust. 1, przystępując do konkursu zobowiązane są przedstawić informację o przestrzeganiu zasad etyki naukowej oraz oświadczenie o niefinansowaniu zadań objętych wnioskiem ze środków pochodzących z innych źródeł.

4. Osoby nie będące pracownikami jednostek naukowych mogą wystąpić o afiliację w jednostce naukowej na potrzeby składania wniosku do Centrum.

5. Kierownik jednostki naukowej udziela afiliacji poprzez zawarcie umowy określającej, w przypadku zakwalifikowania projektu do finansowania, prawa i obowiązki osoby nie będącej pracownikiem, a w szczególności zasadę przyporządkowania publikacji powstałych w wyniku realizacji projektu do dorobku naukowego jednostki.

6. Za zgodą kierownika jednostki naukowej, której zostały przyznane środki finansowe, realizacja projektu może być przeniesiona w inne miejsce realizacji.

7. Ewentualne spory dotyczące zmiany miejsca realizacji będą rozstrzygane w oparciu o ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.⁴).

⁴ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804 i Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316 i Nr 172, poz. 1438, z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 164, poz. 1166 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 538, Nr 82, poz. 557 i Nr 181, poz. 1287.

Art. 33. 1 Dyrektor zawiera z jednostką naukową, w której projekt badawczy ma być realizowany i z kierownikiem projektu badawczego, umowę trójstronną na wykonanie projektu.

2. W umowie określa się zakres tematyczny projektu badawczego i warunki jego wykonania, w szczególności:

- 1) wysokość środków finansowych przyznanych na realizację projektu i tryb ich przekazywania przez Centrum;
- 2) termin wykonania projektu badawczego;
- 3) wymierne, sprawdzalne efekty wykonania projektu badawczego, w tym w szczególności zobowiązanie do ewaluacji i publikacji wyników badań w wydawnictwie o zasięgu międzynarodowym;
- 4) sposób i tryb monitorowania przez Centrum realizacji projektu badawczego;
- 5) sposób finansowego rozliczenia projektu badawczego;
- 6) sposób i zakres końcowej oceny merytorycznej wykonania projektu badawczego.

3. Sposób i tryb monitorowania projektów badawczych obejmują w szczególności:

- 1) ocenę raportów okresowych z realizacji projektów badawczych;
- 2) uprawnienia Dyrektora do wstrzymania finansowania projektu badawczego w przypadku wydatkowania przez wykonawcę środków finansowych niezgodnie z umową lub nieosiągnięcia wyników zaplanowanych na danym etapie wykonania projektu badawczego, do czasu wyjaśnienia nieprawidłowości;
- 3) uprawnienia Dyrektora do przerwania finansowania projektu badawczego w przypadku wydatkowania przez wykonawcę środków finansowych niezgodnie z umową lub nieterminowego albo nienależytego wykonywania umowy, w tym w szczególności do zmniejszenia, w oparciu o opinię Rady, zakresu rzeczowego realizowanego projektu badawczego.

4. Rozliczenia projektu badawczego finansowanego przez Centrum dokonuje Dyrektor po przyjęciu sprawozdania finansowego przedłożonego przez jednostkę naukową oraz po uzyskaniu pozytywnej oceny merytorycznej właściwego Koordynatora Dyscypliny, Zespołu Ekspertów oraz Rady Centrum.

5. Dla projektów badawczych o całkowitej wartości przekraczającej kwotę określoną przez Radę, Dyrektor zleca przeprowadzenie zewnętrznego audytu ich wykonania.

Art. 34. Właścicielem praw autorskich powstałych w wyniku realizacji zadań finansowanych przez Centrum są jednostki naukowe, w których zadania są realizowane.

Art. 35. Dyrektor odpowiada za systematyczną ewaluację efektów realizowanych zadań, a także ocenę ich wpływu na rozwój nauki. Wyniki ewaluacji Dyrektor przedstawia Radzie w rocznym sprawozdaniu z działalności.

Rozdział 5

Finansowanie działalności Centrum

Art. 36. 1. Przychodami Centrum są:

- 1) dotacja celowa na finansowanie zadań, o których mowa w art. 21, przekazywana na wniosek Dyrektora;
- 2) dotacja podmiotowa na pokrycie bieżących kosztów zarządzania wykonywanymi przez Centrum zadaniami, o których mowa w pkt 1, przekazywana na wniosek Dyrektora;
- 3) dotacja celowa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań, o których mowa w pkt 1.

2. Przychodami Centrum mogą być środki finansowe pochodzące z innych źródeł, a w szczególności:

- 1) środki przekazane przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze;
- 2) odsetki od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych Centrum, z wyjątkiem odsetek od środków pochodzących z dotacji budżetowych;
- 3) zapisy i darowizny.

Art. 37. Wydatkowanie środków finansowych przez Centrum jest dokonywane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.⁵) oraz z przepisami ustawy.

Art. 38. 1. Centrum prowadzi gospodarkę finansową na podstawie rocznego planu finansowego, ustalanego na okres roku obrotowego. Rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy.

⁵ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1420, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1217 i poz. 1218, Nr 187, poz. 1381 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 560, Nr 88, poz. 587, Nr 115, poz. 791 i Nr 140, poz. 984.

2. Dyrektor opracowuje projekt planu finansowego Centrum na następny rok obrotowy, z uwzględnieniem terminów określanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych przy przygotowaniu materiałów do projektu ustawy budżetowej.

3. Rada zatwierdza roczny plan finansowy Centrum.

4. Podstawę gospodarki finansowej Centrum w okresie od dnia 1 stycznia do dnia ustalenia rocznego planu finansowego Centrum stanowi projekt tego planu pozytywnie zaopiniowany przez Radę.

Art. 39. Roczny plan finansowy Centrum zawiera w szczególności:

- 1) zobowiązania wynikające z realizacji umów, o których mowa w art. 32 ust. 1;
- 2) przewidywane wielkości wydatków na realizację poszczególnych tytułów zobowiązań powstających w roku, na który plan jest sporządzany;
- 3) zobowiązania powstałe w roku, na który plan jest sporządzany, przewidziane do realizacji w następnych 3 latach;
- 4) stan należności Centrum na początek i koniec roku obrotowego;
- 5) stan środków pieniężnych na początek i na koniec roku obrotowego.

Art. 40. 1. Realizacja poszczególnych tytułów wydatków jest dokonywana w granicach kwot ustalonych w rocznym planie finansowym Centrum.

2. Zwiększenie wydatków i zobowiązań w poszczególnych tytułach oraz zwiększenie zobowiązań przewidzianych do realizacji w kolejnych 3 latach może nastąpić wyłącznie po zatwierdzeniu zmiany rocznego planu finansowego Centrum przez Radę.

Art. 41. 1. Centrum tworzy następujące fundusze:

- 1) fundusz statutowy;
- 2) fundusze określone w odrębnych ustawach.

2. Fundusz statutowy Centrum odzwierciedla równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników aktywów, stanowiących wyposażenie Centrum na dzień rozpoczęcia przez nie działalności.

3. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość:

- 1) aktywów trwałych, będących skutkiem aktualizacji wyceny środków trwałych;
- 2) zysku netto Centrum.

4. Fundusz statutowy ulega zmniejszeniu o wartość:

- 1) aktywów trwałych będącą skutkiem aktualizacji wyceny środków trwałych;

- 2) straty netto Centrum.

Art. 42. 1. Przewodniczący Rady powołuje biegłego rewidenta uprawnionego do badania rocznego sprawozdania finansowego Centrum w trybie przepisów o zamówieniach publicznych.

2. Koszty postępowania o zamówienie publiczne oraz koszty badania sprawozdania finansowego ponosi Centrum.

Rozdział 6

Nadzór

Art. 43. 1. Minister sprawuje nadzór nad działalnością Centrum pod względem legalności, gospodarności, rzetelności i celowości.

2. W ramach nadzoru Minister:

- 1) sprawuje kontrolę finansową nad Centrum, na zasadzie art. 22, 23 i 24 ustawy z dniao zasadach finansowania nauki ;
- 2) przyjmuje do wiadomości roczne sprawozdania finansowe i sprawozdanie z działalności Centrum przedstawione przez Dyrektora oraz dokonuje oceny tej działalności;
- 3) może żądać wglądu do wszystkich dokumentów Centrum. W terminie 3 dni od daty otrzymania wiadomości o żądaniu wglądu dokumentów przez Ministra, Dyrektor przedkłada Ministrowi odpowiednią dokumentację.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 44. W ustawie z dnia z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 2 pkt.13 otrzymuje brzmienie:

„projekcie badawczym – należy przez to rozumieć przedsięwzięcie mające na celu wykonanie w określonym czasie badań podstawowych o tematyce określonej przez wnioskodawcę lub projekt promotorski obejmujący przeprowadzenie badań

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 85, poz. 727 i Nr 179, poz. 1484, z 2007 r. Nr 115, poz. 795 oraz z 2008 r. Nr 116 poz. 730.

podstawowych celem przygotowania pracy doktorskiej, realizowane na podstawie umowy o finansowanie projektu zawieranej między wykonawcami projektu a Centrum Nauki;"

- 2) w art. 2 dodaje pkt 20 w brzmieniu:
„20) Centrum Nauki - Narodowe Centrum Nauki. ”;
- 3) w art. 7 w ust. 1:
 - a) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) projekty badawcze finansowane przez Centrum Nauki;”,
 - b) pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) projekty rozwojowe i projekty celowe finansowane przez Ministra;”;
- 4) art. 9 otrzymuje brzmienie:
„Art. 9. Minister przekazuje Centrum Nauki środki finansowe w formie:
 - 1) dotacji celowej na finansowanie zadań, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. Nr, poz.);
 - 2) dotacji podmiotowej na pokrycie bieżących kosztów zarządzania wykonywanymi przez Centrum Nauki zadaniami określonymi w art. 21 ustawy z dnia o Narodowym Centrum Nauki;
 - 3) dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań określonych w art. 21 ustawy z dnia o Narodowym Centrum Nauki.”;
- 5) w art. 18 w ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) tytuły projektów rozwojowych i celowych lub nazwy innych zadań, programów i przedsięwzięć oraz imię i nazwisko kierownika projektu;”;
- 6) w art. 29 w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) sporządzanie ocen wniosków o finansowanie projektów celowych w formie list rankingowych tych wniosków;”.

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 45. 1. Do czasu rozpoczęcia umowy o pracę przez Dyrektora, Minister powołuje administratora Centrum nie później niż 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy bez zachowania trybu określonego w art. 11 i ustala jego wynagrodzenie.

2. Minister dokonuje aktu powołania członków Rady na pierwszą kadencję na okres 2 lat nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia utworzenia Centrum.

3. Przewodniczący Rady wskaże Ministrowi 8 członków Rady, których kadencja może zostać przedłużona do 4 lat.

4. Kadencję Przewodniczącego Rady pierwszej kadencji Minister może przedłużyć do 4 lat.

Art. 46. 1. Stroną umów zawartych przez Ministra dotyczących projektów badawczych z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się Centrum. Do rozliczania tych umów stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Postępowania dotyczące projektów badawczych wszczęte i nie zakończone decyzją Ministra do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, toczą się przed Ministrem na dotychczasowych zasadach.

Art. 47. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Utworzenie Narodowego Centrum Nauki (NCN) jest głównym elementem proponowanej w pakiecie ustaw **zmiany jakościowej w zarządzaniu i organizacji systemu nauki**. Pozostawiając Ministrowi kompetencje w zakresie określania polityki naukowej i wyznaczania strategii rozwoju nauki, pozwoli na przekazanie zadań związanych z realizowaniem tej polityki, dotyczących wniosków (*peer review*) i przyznawania funduszy na konkretne projekty badawcze w badaniach podstawowych niezależnej jednostce – Narodowemu Centrum Nauki.

Powołanie NCN ma więc służyć wyłączeniu finansowania badań podstawowych z kompetencji administracji rządowej i **przekazaniu ich do niezależnej instytucji**, zgodnie ze standardami organizacji EUROHORCS⁷, co zresztą umożliwi NCN uzyskanie członkostwa w tejże organizacji. Do chwili obecnej słabością polskiego systemu finansowania badań jest brak narodowej agencji finansującej badania podstawowe w sposób autonomiczny i niezależny politycznie.

Dzięki powołaniu NCN uzyskamy **jasny i przejrzysty system organizacyjny** w którym Narodowe Centrum Badań i Rozwoju będzie finansować projekty z zakresu obszarów badawczych strategicznie ważnych dla rozwoju kraju i mających zastosowanie w gospodarce, a NCN projekty z zakresu badań podstawowych. Powołanie odrębnej od NCBiR jednostki finansującej badania podstawowe uzasadnione jest przede wszystkim zróżnicowaniem stopnia nadzoru sprawowanego przez Ministra. NCBiR będzie realizował projekty w ramach Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych ogłaszanego przez Prezesa Rady Ministrów i ustanawianego przez Ministra właściwego ds. nauki. Zakres autonomii tematycznej NCN jest znacznie większy i zupełnie niezależny od organów rządowych.

Obie agencje posiadają również odmienną strukturę organizacyjną, inną metodologię przeprowadzenia ocen i ewaluacji zgłoszonych projektów⁸. Różnią się również udziałem sektora gospodarczego w strukturach organizacyjnych i finansowaniu badań.

⁷ EUROHORCS (akronim angielskiej nazwy European Heads Of Research Councils) jest stowarzyszeniem przewodniczących (dyrektorów) publicznych, nieakademickich, europejskich organizacji finansujących lub prowadzących badania naukowe. Stowarzyszenie powstało w 1992 roku i jest platformą wymiany opinii oraz wspólnych inicjatyw dla kształtowania polityki naukowej w europejskim wymiarze. Jest także ciałem doradczym Komisji Europejskiej.

⁸ W naukach nieukierunkowanych na bezpośrednie zastosowania praktyczne wybranie tematów wartych finansowania wymaga zarówno szczegółowych opinii recenzentów, jak też i analizy wpływu realizacji projektu na rozwój danej dyscypliny naukowej. Organy NCBiR z zasady nie mają możliwości dokonania takiej analizy, projekty o dużym ryzyku, prowadzące do zastosowań praktycznych w perspektywie kilku lub kilkunastoletniej mają niewielkie szanse na zakwalifikowanie do finansowania w strukturze NCBiR.

Główną przesłanką dla utworzenia NCN jest poprawienie konkurencyjności badań podstawowych. Obecna sytuacja jest niepokojąca. Udział polskich autorów w grupie najwyżej cytowanych publikacji (dwóch na cztery tysiące) jest **bardzo niski**. W pierwszym europejskim konkursie w zakresie badań podstawowych naukowcy z polskich placówek **nie otrzymali żadnego grantu**, w przeciwieństwie do naukowców z Czech, Węgier czy Bułgarii. Polskie wnioski oceniane były jako „**mało ambitne, nie mające przełomowego charakteru, nie sięgające poza zastany stan wiedzy, nie otwierające nowych horyzontów, nie proponujące niekonwencjonalnych rozwiązań**”. Przeprowadzona niedawno ocena dorobku jednostek naukowych w ciągu minionych czterech lat wykazała, że większość badań prowadzona jest w celu opublikowania ich w nieraz niskiej kategorii wydawnictwach naukowych bądź też w celu uzyskania stopni i tytułów naukowych.

Wprowadzenie struktury organizacyjnej oraz procedur opartych na najlepszych doświadczeniach Europejskiej Rady Badań pozwoli polskim naukowcom stać się bardziej konkurencyjnymi w uzyskiwaniu grantów badawczych dystrybuowanych przez Unię Europejską. Specjalne wsparcie finansowe zostało zagwarantowane osobom rozpoczynającym samodzielną karierę naukową.

Wprowadzenie dużej **autonomii NCN w ustalaniu polityki finansowej Centrum**, zapewni większy wpływ środowiska naukowego na wybór tematów, które mają być realizowane w postaci projektów badawczych, z jednoczesnym wyeliminowaniem dotychczasowego wpływu administracji centralnej.

Ustawa wprowadza **procedurę odwoławczą** przy przyznawaniu środków, która z jednej strony nie powoduje poprzez swoją czasochłonność dezaktualizacji tematu projektu, z drugiej zaś strony pozwala na zidentyfikowanie i skorygowanie nieprawidłowych i błędnych decyzji w procedurze konkursowej.

Proponowany system przyznawania środków gwarantujący jego **przejrzystość** prowadzić ma do bardziej efektywnego inwestowania w projekty naukowe najwyższej jakości. Procedura wyboru projektów do finansowania i ewaluacja jakości wyników pozwoli na ograniczenie liczby nieprawidłowych decyzji o finansowaniu w kolejnych transzach projektów badawczych.

Ustawa wprowadza **mechanizmy przeciwdziałające atomizacji** projektów badawczych tj. kwalifikowaniu do finansowania coraz większej ich liczby, kosztem wysokości przyznawanych środków finansowych na pojedynczy projekt. System ten

umożliwi też stały dopływ nowych osób, szczególnie młodych naukowców, zarówno do grona realizatorów projektów, jak też i do gremiów oceniających wnioski.

Ustawa definiuje **główne zadania NCN** jako zarządzanie badaniami podstawowymi i ich finansowanie (*bottom-up approach*) oraz finansowanie aparatury specjalnej niezbędnej do realizacji projektów, stanowiącej uzupełnienie podstawowej infrastruktury badawczej jednostek naukowych. Do zakresu NCN należy także przygotowywanie i ogłaszanie konkursów w zakresie badań podstawowych, ocena i wybór projektów do realizacji.

NCN realizuje zadania poprzez swoje organy, takie jak: Dyrektor Centrum i Rada Centrum. W celu powołania Rady Centrum minister właściwy do spraw nauki wyznacza niezależny Zespół Identyfikujący Członków Rady. W skład tego zespołu wchodzi autorytety naukowe, gwarantujące powołanie autonomicznej, kompetentnej Rady Centrum. W oparciu o wskazanie Zespołu Identyfikującego Minister dokonuje aktu powołania członków Rady, którzy wybierają z własnego grona Przewodniczącą Rady. Obowiązuje rotacyjna wymiana części składu Rady.

Kandydata na Dyrektora Centrum Rada wybiera w drodze konkursie. Dyrektora powołuje i odwołuje Przewodnicząca Rady.

Ustawa likwiduje czynny udział Ministra w procedurze przyznawania środków na projekty badawcze. Rolą Ministra będzie przede wszystkim wyznaczenie członków **Międzynarodowego Zespołu Identyfikującego Członków Rady**, który będzie wskazywał członków Rady NCN oraz sprawowanie funkcji kontrolnych wobec Centrum, w szczególności poprzez zatwierdzanie statutu NCN, kontrolę sprawozdania z realizacji strategii Centrum oraz projektu rocznego planu działalności Centrum i projektu rocznego planu finansowego Centrum.

Kluczowym organem NCN będzie **Rada NCN**, której zadania polegać będą m. in. na określeniu do 30 dyscyplin i grup dyscyplin w ramach których będą ogłaszane i przeprowadzane konkursy na projekty badawcze; opracowaniu strategicznych i priorytetowych obszarów badawczych zgodnych z wizją i strategią rozwoju kraju; ustalaniu wysokości strumieni finansowych przeznaczonych na poszczególne dyscypliny lub grupy dyscyplin, odpowiednio do aktualnych potrzeb i kierunków rozwoju nauki; dla każdej z grup dyscyplin powołanie Zespołu Ekspertów odpowiedzialnych za ocenę wniosków konkursowych i zaproponowanie listy rankingowej, a także określanie tematyki konkursów i warunków ich przeprowadzenia.

Do głównych zadań Dyrektora NCN należeć będzie kierowanie bieżącą działalnością Centrum oraz reprezentowanie NCN na zewnątrz, w szczególności podejmowanie decyzji w sprawach wynikających z zadań realizowanych przez Centrum.

Ustawa wprowadza również funkcje **Koordinatorów Dyscyplin**, koordynujących dyscypliny i grupy dyscyplin w ramach których będą ogłaszane i przeprowadzane konkursy na projekty badawcze. Koordynatorzy Dyscyplin odpowiadają za ostateczną kolejność projektów na listach rankingowych proponowanych przez Zespoły Ekspertów, monitorują przebieg konkursu oraz oceniają jakość i bezstronność opinii ekspertów.

Projekty badawcze są wyłaniane do finansowania w drodze **otwartego i publicznie ogłaszanego konkursu**. Rada określa szczegółowy regulamin przyznawania środków na realizację zadań finansowanych przez Centrum przy uwzględnieniu zasad przejrzystości procedur konkursowych oraz procedur wyłaniania ekspertów.

Wnioskodawcom projektów przysługuje, w przypadku naruszenia procedury konkursowej lub innych naruszeń formalno-prawnych, w terminie 14 dni od dnia uzyskania informacji o wynikach konkursu, prawo odwołania się do Komisji Odwoławczej Rady. Na decyzję Komisji Odwoławczej Rady przysługuje skarga do sądu administracyjnego w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.). Skarga nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Ustawa wprowadza również szczegółowe rozwiązania zapobiegające powstawaniu konfliktu interesów, poprzez czytelny mechanizm wyłączania osób, w stosunku do których zachodzi podejrzenie takiego konfliktu, z procesu podejmowania decyzji.

Przedmiot projektowanej regulacji jest zgodny z prawem Unii Europejskiej oraz z systemem obowiązującym w większości krajów członkowskich.

Ocena Skutków Regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja.

Projektowana ustawa dotyczy jednostek naukowych oraz osób prowadzących badania naukowe.

2. Zakres konsultacji społecznych.

Projekt ustawy będzie konsultowany z Radą Nauki. W toku uzgodnień planowane jest przedstawienie projektu do zaopiniowania:

1. Polskiej Akademii Nauk,
2. Polskiej Akademii Umiejętności,
3. Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego,
4. Radzie Głównej Jednostek Badawczo-Rozwojowych,
5. Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność",
6. Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych,
7. Federacji Związków Nauczycielstwa Polskiego Szkół Wyższych i Nauki,
8. Związkowi Zawodowego Pracowników Polskiej Akademii Nauk,
9. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
10. Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej,

Projekt zostanie również opublikowany na stronach internetowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Biuletynie Informacji Publicznej zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Kalkulacja skutków finansowych dla budżetu państwa w 2009 roku:

- a) Powstanie i organizacja jednostki – 10.000 tys. zł,

Pozycja ta obejmuje m. in. zatrudnienie (na czas nieokreślony) 40 osób do wykonywania zadań Centrum oraz nie więcej niż 35 Koordynatorów Dyscyplin (na czas określony), wynajęcie powierzchni biurowej, zakup pierwszego wyposażenia Centrum, koszty obsługi informatycznej,

- b) Koszty ewaluacji wniosków, recenzji, posiedzeń zespołów – 10.000 tys. zł,

W ramach tych kosztów będą finansowane oceny wniosków, recenzje, koszty posiedzeń zespołów (w tym koszty podróży). Należy podkreślić, że wobec konieczności korzystania z recenzentów zagranicznych koszty te będą wzrastały wraz z wzrastającą liczbą ekspertów spoza Polski.

- c) Koszty ewaluacji wyników badań naukowych realizowanych w ramach projektów badawczych – 4.500 tys. zł,

Ponieważ Centrum przejmie projekty badawcze będące w różnych fazach realizacji, już na początku jego działania będzie istniała konieczność ponoszenia kosztów na merytoryczne opiniowanie raportów końcowych i raportów rocznych z realizacji projektów badawczych. Będą niezbędne także przekrojowe analizy jakości wykonywanych prac badawczych w ramach projektów i wpływu realizacji projektów na rozwój poszczególnych dyscyplin naukowych. Spodziewana jest także pierwsza systemowa ewaluacja nowych konkursów ogłaszanych przez Centrum, w tym analiza wskaźnika sukcesu.

RAZEM: 24.500 tys. zł w roku 2009

Przewidywane skutki finansowe dla budżetu państwa w roku 2009 wyniosą około 24.500 tys. zł. W roku 2010 przewiduje się wydatkowanie środków budżetowych na poziomie około 26.500 tys. zł. Należy podkreślić, że w ramach oszczędności nie planuje się zakupu budynku dla NCN, a jedynie wynajmowanie powierzchni biurowej. Niezbędne będzie wzmocnienie osobowe komórki w ministerstwie zajmującej się kontrolą i audytem.

Z budżetu cz. 28 - Nauka zostaną przeniesione koszty w wysokości ok. 460 mln zł na realizację projektów badawczych.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Regulacje zaproponowane w projekcie ustawy nie będą miały bezpośredniego wpływu na rynek pracy, aczkolwiek można oczekiwać, że zwiększy się atrakcyjność podejmowania kariery naukowej w Polsce.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana ustawa nie będzie miała bezpośredniego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość. Pośrednio odkrycia dokonane w trakcie realizacji projektów badawczych będą stanowiły podstawę do rozwoju nowych technologii i prowadzenia wdrożeń.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

7. Wpływ regulacji na zdrowie ludzi.

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na zdrowie ludzi. Natomiast możliwy jest jej wpływ pośredni w formie ułatwienia identyfikacji i diagnozy zagrożeń oraz stworzenia podstaw do opracowania nowych terapii i produktów medycznych.

8. Wpływ regulacji na stan/ochronę środowiska naturalnego.

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na stan/ochronę środowiska naturalnego. Perspektywicznie wyniki projektów badawczych będą mogły być wykorzystywane na rzecz ochrony środowiska naturalnego.